

ริชชะฮ์กับการเลือกตั้ง: จากหลักการอิสลามสู่ปรากฏการณ์ในสังคมมลายูมุสลิมชายแดนใต้

อิมรอน ซาเหาะ¹, ยาสมิน ชัตตาร์², अब्दुलเอววัล สิดิ³

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “พลวัตความเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้” ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) โดยงานชิ้นนี้ต้องการอภิปรายประเด็นริชชะฮ์หรือการให้สินน้ำใจหรือสินบนหรือการซื้อสิทธิขายเสียงกับการเลือกตั้งในพื้นที่ชายแดนใต้/ปาตานี งานชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการสัมภาษณ์เชิงลึกนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ หัวหน้าคณะหรือผู้ช่วยหาเสียงของนักการเมือง ตลอดจนนักวิชาการและผู้นำศาสนา ผลการศึกษาพบว่าในพื้นที่ชายแดนใต้การให้สินบนหรือการซื้อเสียงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการกำหนดผลลัพธ์ของการเลือกตั้งในแต่ละเขต หลักการศาสนาจึงถูกนำมาอธิบายถึงความชอบธรรมในการให้สินน้ำใจ และพยายามอธิบายว่าไม่เข้าข่ายริชชะฮ์ งานชิ้นนี้ได้ข้อสรุปว่าแม้ว่าในตัวบทของหลักการจะไม่ใช่ที่อนุญาต แต่ในการปฏิบัติจริงมักจะมีการ “เลี้ยงบาลิ” เพื่ออ้างความชอบธรรมของการจ่ายริชชะฮ์อยู่จนเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปในสังคม ด้วยหลักคิดที่ว่าหากสามารถเข้าสู่พื้นที่การเมืองได้แล้วจะเป็นประโยชน์มากกว่า ประกอบกับค่านิยมทั่วไปในสังคมยังให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: การซื้อสิทธิขายเสียง, สินน้ำใจ, สินบน, การเลือกตั้ง, มลายูมุสลิม

Received: 27 April 2022 Revised: 30 May 2022 Accepted: 10 June 2022

¹ เจ้าหน้าที่/นักวิจัย ประจำสถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 181 ถ.เจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000 อีเมล: imron.s@psu.ac.th

² อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี 181 ถนนเจริญประดิษฐ์ ตำบลรูสะมิแล อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000 อีเมล: yasmin.s@psu.ac.th

³ เจ้าหน้าที่/นักวิจัย ประจำโครงการมะติเนตุสสลาม มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ต.บานา อ.เมือง จ.ปัตตานี เทศบาลเมืองปัตตานี, จังหวัดปัตตานี 94000 อีเมล: siddiqabdulevvel@gmail.com

Risywah and Election: From Islamic Principle to the Phenomenon of Melayu Muslim Community in Thailand's Southernmost Border Provinces

Imron Sahoh⁴, Yasmin Sattar⁵, Abdulawwal Sidi⁶

Abstract

This article is a part of research on “The Dynamics of Melayu Muslim Politicians’ Movements amidst the Violence in the Southern Border Provinces” funded by Thailand Science Research and Innovation (TSRI). The article aims to discuss on the Risywah and ‘Vote Buying’ or bribe during the election in Thailand’s southernmost provinces (Patani). This work is a qualitative research which collects data from related articles, in-depth interviews with politicians’ election campaigners, politicians, academicians, religious leaders. The result found that in the deep south provinces, vote buying is one of the significant factors enabling politicians to win the election in their districts. Also, Islamic principles have been used to clarify the justification of carrying out vote buying and attempt to explain that it is not similar to the concept of Risywah. This study concludes that Risywah is prohibited in Islam, yet many people avoid mentioning that directly in order to make it reasonable justification and subsequently become a general practice in society with concept joining in politics for good benefit. In addition, vote buying seems to be a common value in society.

Keywords: Vote Buying, Incentive Money, bribe, Election, Melayu Muslim

Received: 27 April 2022 Revised: 30 May 2022 Accepted: 10 June 2022

⁴ Researcher at The Center for Conflict Studies and Cultural Diversity (CSCD), Institute for Peace Studies, Prince of Songkla University. 181 Jalearnpradit Rd, Rusamilae, Muang, Pattani 94000. Email: Imron.s@psu.ac.th

⁵ Lecturer at Faculty of Political Science, Prince of Songkla University, Pattani Campus. 181 Jalearnpradit Rd, Rusamilae, Muang, Pattani 94000. Email: Yasmin.s@psu.ac.th

⁶ Researcher at Madinatussalam Project, Fatoni University. Bana, Muang, Pattani 94000. Email: Siddiqabdulevvel@gmail.com

1. บทนำ

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมไทยในห้วงระยะเวลาการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 นับเป็นอีกหนึ่งหมุดหมายสำคัญที่ทำให้เกิดข้อถกเถียงหลากหลายประเด็นภายหลังจากว่างเว้นการเลือกตั้งหลังจากการรัฐประหารในปี 2557 มาหลายปี กระแสทางความคิดของกลุ่มทางการเมืองที่ออกมารณรงค์ถึงการเมืองที่เป็นของประชาชนและเป็นการเมืองที่เป็นไปตามหลักกฎหมายและหลักสากลมีมากขึ้น หลักคิดเช่นนี้ก็มีผลกับประเด็นที่ถูกถกเถียงในการเลือกตั้งปี 2562 ของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ไม่น้อย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ พบว่าวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของ Utarasint (2018) ได้สรุปถึงพัฒนาการทางการเมืองของพื้นที่ชายแดนใต้ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมากระทั่งปี 2554 และมองว่าการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชนนับได้ว่าเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่มีความเสี่ยงน้อยสำหรับการให้ประชาชนในพื้นที่แสดงออกถึงความต้องการทางการเมืองของตน แม้ว่าประชาชนในพื้นที่จะยากจน มีระดับการอ่านเขียนไม่สูงเท่ากับหลายๆ จังหวัดในประเทศไทย หรืออาจจะไม่ได้มีการพูดถึงค่านิยมของประชาธิปไตยมากนัก แต่ชาวบ้านจะตัดสินใจในการเลือกผู้แทนด้วยข้อมูลที่พวกเขามีอย่างตั้งใจ โดยข้อมูลที่ชาวบ้านจะใช้ประกอบคือ นักการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับใคร สังกัดพรรคไหน แหล่งเงินทุนที่แต่ละพรรคนำมาใช้มาจากแหล่งใด รวมถึงบุคลิกและความสามารถของผู้สมัคร เป็นต้น นอกจากนี้งานของอสมามังกรชัย (2555) ได้เกี่ยวกับนักการเมืองว่าเป็นหนึ่งในชนชั้นนำ พร้อมทั้งกล่าวถึงความคิดเห็นของนักการเมืองที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ และอธิบายว่าเงินไม่ใช่ว่าปัจจัยเดียวที่ส่งผลต่อการชนะการเลือกตั้งของนักการเมือง นอกจากนี้ยังมีงานอีกหลายชิ้นที่ได้ให้ชุดคำอธิบายถึงเรื่องนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ในมิติที่ต่างกันไป เช่น งานของ ดันแคน แม็กคาร์โก (2555) เรื่อง Tearing Apart the Land งานของบูมอริ ยีหะมะ (2562) เรื่อง การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 : จังหวัดสงขลา และงานของสามารถ ทองเผื่อ และเอกรินทร์ ต่วนศิริ (2562) เรื่อง การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 : จังหวัดปัตตานี เป็นต้น

งานเหล่านี้ได้ชี้ชวนให้ตั้งข้อสังเกตถึงวิถีคิดและรูปแบบการขับเคลื่อนทางการเมืองในมิติที่ต่างกันไป เมื่อนำมามองประกอบเชื่อมต่อกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงการเลือกตั้งปี 2562 จะพบว่าในช่วงเวลานี้จะเห็นนักการเมืองที่ผันตัวมาจากนักกิจกรรมที่ขับเคลื่อนงานเพื่อสร้างสันติภาพในพื้นที่ตลอดช่วงเวลาที่ผ่านมามากขึ้น ซึ่งมีทั้งกลุ่มผู้หญิง กลุ่มเยาวชน และกลุ่มที่ขับเคลื่อนงานด้านกฎหมายและสิทธิมนุษยชน ที่หันมาสู่การลงสมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่ทางการเมืองในระดับชาติ นอกจากนั้นแล้วด้วยกระแสของการเมืองสองชั่วจากบริบทการเมืองไทยในช่วงปี 2562 ที่เริ่มมีแบ่งระหว่างชั่วที่สนับสนุนประชาธิปไตยและชั่วอนุรักษนิยม แน่นนอนว่าส่งผลต่อข้อถกเถียงหลายประการที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2562 และการเลือกตั้งท้องถิ่นที่เกิดขึ้น

ภายหลังจากนั้น หนึ่งในข้อถกเถียงนั้นคือเรื่อง ริชวะฮ์หรือเงินสินบน หรือบางส่วนจะเรียกว่าสินน้ำใจ แต่ก็อาจจะถูกมองตามคำนิยามได้ว่าเป็นการซื้อสิทธิขายเสียงรูปแบบหนึ่ง

รอมฎอน ปันจอร์ ได้ตั้งข้อสังเกตผ่านบทสัมภาษณ์ในเว็บไซต์สำนักข่าวประชาไทยที่น่าสนใจถึงประเด็นนี้ ว่าภายใต้กระแสทางการเมืองที่มีการพูดถึงประชาธิปไตยมากขึ้นนั้น พื้นที่ชายแดนใต้ที่ผู้คนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม หลักการที่ถูกใช้มองสำหรับเรื่องต่างๆ ในบริบทสังคมไม่ได้มีเพียงมิติกฎหมายทั่วไปเท่านั้นแต่มีหลักการทางศาสนาด้วย แม้ว่าในเชิงหลักการศาสนาจะเป็นที่ชัดเจนว่ามีการห้ามในเรื่องริชวะฮ์หรือการให้สินบน แต่วัฒนธรรมทางการเมืองในพื้นที่ยังพบความพยายามในการสร้างชุดคำอธิบายที่สร้างความชอบธรรมต่อการปฏิบัติด้วยหลักการศาสนา โดยการให้คำอธิบายที่อาจเกี่ยวข้องกับเรื่องเจตนาหรือผลลัพธ์ (ฟาห์เรนน์ นิยมเดชา, 2563)

งานวิจัยเรื่องพลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้นี้ได้ดำเนินการเพื่อแสวงหาคำตอบของคำถามที่ว่านักการเมืองมลายูมุสลิมขับเคลื่อนอย่างไรท่ามกลางสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้ ทว่ามีข้อถกเถียงสำคัญที่เป็นประเด็นเกิดขึ้นจากงานชิ้นนี้ที่เกี่ยวข้องกับ “ริชวะฮ์” ซึ่งเป็นประเด็นถกเถียงว่า การใช้จ่ายของนักการเมืองเพื่อให้ได้มาซึ่งคะแนนเสียงในการเลือกตั้งนั้นนับได้ว่าเป็นริชวะฮ์ตามหลักการอิสลามซึ่งเป็นข้อห้ามหรือไม่ หรือไม่นับว่าเป็นริชวะฮ์ หากไม่นับจะสามารถอธิบายการให้สินน้ำใจเหล่านี้ว่าอย่างไรตามชุดคำอธิบายในเชิงวิถีปฏิบัติ ซึ่งบทความชิ้นนี้จะหยิบยกประเด็นถกเถียงนี้มาพูดคุยเป็นหลัก

2. วิธีการศึกษา

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลผ่านการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้และผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวนทั้งสิ้น 66 ท่าน ประกอบไปด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตทุกเขตในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา จำนวน 13 ท่าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชายแดนใต้แบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 3 คน สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 1 ท่าน อดีตประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎร อดีตรองนายกรัฐมนตรี อดีตรัฐมนตรีหลายกระทรวง อดีต ส.ส. และอดีต ส.ว. จำนวน 19 ท่าน อดีตผู้สมัคร ส.ส. จำนวน 12 ท่าน นักการเมืองท้องถิ่น 3 ท่าน นักวิชาการและอุลามาอ์ (ผู้รู้) จำนวน 4 ท่าน แกนนำและสมาชิกขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชปาตานี อาทิ BRN, PULO, BIPP, MARA Patani จำนวน 7 ท่าน และเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ/สันติสุขชายแดนใต้ จำนวน 3 ท่าน นอกจากนั้นยังจัดวงสนทนากลุ่มร่วมกับนักการเมืองจำนวน 1 ครั้ง และจัดวงสนทนากลุ่มร่วมกับตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคมและนักวิชาการ จำนวน 1 ครั้ง ตลอดจนใช้วิธีการสังเกตการณ์ทั้งในแบบที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในช่วงเวลาทั้งก่อนและหลังจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2562 โดยในช่วงของการเลือกตั้งบางท่านนอกจาก

จะมีตำแหน่งแห่งที่ตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยหาเสียงหรือที่เราคุ้นหูคือทำหน้าที่เป็นหัวคะแนนอีกด้วย

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเริ่มวิจัยด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารเบื้องต้นก่อนมีการลงภาคสนาม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม จนพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักมีการเคลื่อนไหวหรือขับเคลื่อนกิจกรรมที่สอดคล้องกับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จึงดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมภายหลังจากที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ หลังจากนั้นจึงจัดการประชุมสนทนาแบบกลุ่มจำนวน 2 ครั้งเพื่อรวบรวมข้อมูลให้มีความอึดตัวเพียงพอต่อการสรุปผลการศึกษา ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเท่านั้นที่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวข้องกับริชวะฮ์ ซึ่งจะถูกนำมาวิเคราะห์ในงานชิ้นนี้ต่อไป

3. ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดวงสนทนาแบบกลุ่ม ตลอดจนการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม สามารถแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 หัวข้อย่อย คือ 1. ริชวะฮ์: นิยามและกรอบแนวคิด 2. เงิน ศาสนา และการเลือกตั้ง: จากหลักการสู่ปรากฏการณ์

3.1 ริชวะฮ์: นิยามและกรอบแนวคิด

“ริชวะฮ์” (رشوة) คือผลประโยชน์ที่ได้มาอย่างผิดหลักการศีลธรรมด้วยการใช้อำนาจและหน้าที่หรืออิทธิพลที่มีอยู่ในทางที่ผิด ริชวะฮ์ซึ่งเป็นคำนามในภาษาอาหรับที่ถูกผันมาจากรากศัพท์ที่เป็นคำกริยา “เราะ-ชา” (رشا) ซึ่งหมายถึงการยื่นจะงอยปากของลูกนกเพื่อรับอาหารจากพ่อแม่หรือการยื่นคอของลูกอูฐเพื่อต้อนนมจากเต้าของแม่อูฐ คำนามนี้เป็นอีกคำนามหนึ่งที่สามารถอ่านออกเสียงพยางค์แรกได้ทั้งสามแบบนั่นคือ “รุชวะฮ์-รอชะวะฮ์-ริชะวะฮ์” (Al-Zamakhshari:1998) และเป็นอีกคำนามหนึ่งในทางวรรณกรรมและตำราวิชาการอิสลามที่มีความพิเศษและน่าสนใจเนื่องจากความหมายเชิงภาษาในหลายมิตินั้นล้วนมีความหมายที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการใช้ในความหมายทางวิชาการ ตัวอย่างเช่นคำว่า “ริชา” ซึ่งมีรากศัพท์เดียวกับคำว่า “ริชวะฮ์” จะมีความหมายทางภาษาคือเชือกที่ใช้ในการผูกกับกระบวยที่ใช้ตักน้ำในบ่อ ดังนั้นในมุมมองนี้ “ริชวะฮ์” จึงถูกเปรียบเทียบกับเชือกที่ใช้ผูกกับเครื่องมือที่ใช้ตักตวงผลประโยชน์ตามต้องการของผู้ใช้ ขณะเดียวกันในคัมภีร์อัลกุรอานไม่ได้ระบุคำว่า “ริชวะฮ์” ไว้โดยตรง แต่ก็ใช้คำกริยาว่า “อัดลา” ซึ่งหมายถึงการหย่อนภาชนะเพื่อตักน้ำจากบ่อในการอธิบายการกระทำที่เป็นการติดสินบนในกรอบนิยามของคำว่า “ริชวะฮ์” ไว้ที่น่าสนใจ (โปรดดูคัมภีร์อัลกุรอานและเปรียบเทียบความหมายของคำกริยา “อัดลา” ในอายะฮ์ที่ 188 ซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์และอายะฮ์ที่ 19 ซูเราะฮ์ยูสุฟ) คำกริยาดังกล่าวเมื่อใช้ในนิยามของการกระทำ

ที่เป็นริชวะฮ์จะมีความหมายถึงการยื่นมือของผู้รับริชวะฮ์เพื่อล่วงเอาทรัพย์สินที่อยู่ในการครอบครองของผู้ให้ริชวะฮ์นั่นเอง

อีกความหมายหนึ่งทางภาษาของคำว่า “ริชวะฮ์” ก็คือค่าตอบแทนหรือรางวัลที่ได้รับจากการทำหน้าที่ใดหน้าที่หนึ่ง แต่ทว่าริชวะฮ์คือค่าตอบแทนหรือรางวัลที่มาโดยได้รับความชอบธรรมจึงมีคุณสมบัติของความผิดอย่างเด่นชัด ดังเช่นในภาษาอาหรับมีการใช้คำว่า “บิรฎิล” ซึ่งหมายถึงหินที่ใช้ขว้างสุนัขในความหมายของค่าตอบแทนหรือรางวัลที่ได้รับจากการกระทำที่ผิดหลักการ ดังสุภาษิตอาหรับที่กล่าวว่า “อินนัลบะรอฎิล ต้นศรุ อัลอะบาฎิล” ความว่าแท้จริงแล้วริชวะฮ์หรือค่าตอบแทนที่ผิดหลักการนี้จะเป็นการสนับสนุนความเสื่อมโทรมหรือส่งเสริมความพินาศ การใช้คำว่า “บิรฎิล” ในความหมายที่แทนที่คำว่าริชวะฮ์นี้มีจุดประสงค์เพื่อการตำหนิและด้อยค่าผู้รับค่าตอบแทนดังกล่าวอย่างชัดเจน อีกคำหนึ่งที่น่าสนใจในทางภาษาอาหรับคือคำว่า “อิสติรฮา” ซึ่งเป็นคำที่มีรากศัพท์จากริชวะฮ์เหมือนกันแต่มีความหมายว่าเป็นการขอริชวะฮ์ คำๆนี้ในทางภาษามายังถึงกริยาของลูกแกะที่แสดงความต้องการจะต็มนมแม่แกะโดยการกระดิกหางซึ่งฉายภาพการเรียกสินบนหรือค่าตอบแทนที่ผิดหลักการได้อย่างลึกซึ้ง (Al-Zamakhshari, 1998)

ในคัมภีร์อัลกุรอานถึงแม้ว่าจะไม่มีคำว่าริชวะฮ์ถูกกล่าวถึงโดยตรงตามตัวอักษรแบบที่ใช้กันโดยทั่วไปดังที่ได้ระบุไว้แล้วข้างต้น แต่ได้มีโองการที่เป็นบทบัญญัติห้ามการกระทำดังกล่าวถูกระบุไว้อย่างชัดเจนในอายะฮ์ที่ 188 ซูเราะฮ์อัลบะกอเราะฮ์ความว่า “และพวกเจ้าจงอย่าได้ละเมิดไปกินทรัพย์สินสมบัติของพวกเจ้าในหมู่พวกเจ้าเองอย่างผิดศีลธรรมโดยการหยียนทรัพย์สินเหล่านั้นให้แก่บรรดาผู้มีอำนาจตัดสินเพื่อที่พวกเจ้าจะได้กินทรัพย์สินอีกจำนวนหนึ่งของผู้คนอย่างผิดบาปโดยที่พวกเจ้าเองก็รู้ดี” นอกจากโองการที่ถูกบัญญัตินี้แล้วยังมีอายะฮ์ที่กล่าวถึงคำว่า “อัสสุหด์” ซึ่งหมายถึงทรัพย์สินที่ต้องห้าม(หะรอม)โดยรวมอีกด้วย เมื่อพิจารณาถึงเหตุการณ์ที่กล่าวถึงบรรดาผู้นำศาสนาชาวยิวในโองการดังกล่าวว่าพวกเขาได้สร้างธรรมเนียมการกินอัสสุหด์ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่น่ารังเกียจที่พระเจ้าทรงห้ามจึงมีการตีความว่าอัสสุหด์นั้นครอบคลุมถึงริชวะฮ์หรือการรับผลประโยชน์ที่ผิดหลักการนั่นเอง (Köse, 2008) ดังที่ได้มีการบันทึกเกี่ยวกับหะดีษที่กล่าวถึงการที่ท่านนบีมุฮัมมัดได้มีการบัญชาการแต่งตั้งอับดุลลอฮ์ บิน เราะวะหะฮ์เป็นเจ้าหน้าที่เก็บภาษีส่งไปที่เมืองคัยบ์แล้วปรากฏว่ามีสตรีที่ร่ำรวยกลุ่มหนึ่งได้มาพบเจ้าหน้าที่คนนี้แล้วยื่นเครื่องประดับของนางเหล่านั้นเพื่อต่อรองให้ลดการเก็บภาษีแต่อับดุลลอฮ์ได้ปฏิเสธโดยกล่าวว่า “สิ่งที่พวกเธอเสนอแก่ฉันเป็นริชวะฮ์(ของกำนัล)นี้คืออัสสุหด์อย่างชัดเจนและเราจะไม่กินมันเด็ดขาด” (Malik b. Anas, 1985) ดังนั้นจึงพบได้จากการบันทึกอรรถาธิบายอัลกุรอานที่กล่าวถึงคำอธิบายของท่านนบีฯ เกี่ยวกับอัสสุหด์ว่าคือการให้หรือรับของกำนัล (ริชวะฮ์) ในการตัดสิน(อฎฎาเบรีย) ดังนั้นการอรรถาธิบายคำว่าอัสสุหด์ที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอานว่าคือริชวะฮ์จึงได้รับการสนับสนุนตามทรรศนะของเหล่าเศาะฮาบะฮ์ เช่น ท่านอุมัร บิน อัลค็อฏฏอบ ท่านอับดุลลอฮ์ บิน อับบาส ท่านอับดุลลอฮ์ บิน มัสอูด และท่านซัยด์ บิน ซาบิต ซึ่งเป็นนักอรรถาธิบายในบรรดาอัครสาวกของท่านนบีฯ และได้รับการอธิบายเช่นเดียวกันอีกในผู้รู้รุ่นตาบิ

อิน(ศิษย์ของเศาะฮาบะฮ์)ที่สำคัญ เช่น มุญาฮิด เกาะตาเดฮ์ และเดาะห์ฮาก เป็นต้น (Al-Tabari, 2001)

ถึงแม้ว่าริชวะฮ์จะไม่ถูกระบุเป็นคำที่ชัดเจนในอัลกุรอานดังที่กล่าวไว้ในข้างต้น แต่ในตำราที่บันทึกตัวบทของหะดีษซึ่งเป็นแหล่งอ้างอิงลำดับที่สองของชะรีอะฮ์ได้ระบุคำว่าริชวะฮ์ไว้อย่างชัดเจน หะดีษที่รับทราบกันโดยทั่วไปในสังคมมุสลิมคือตัวบทที่กล่าวถึงการที่อิสลามนั้นสาปแช่งและประณามผู้ให้และผู้รับริชวะฮ์(หะดีษรายงานโดยอับนุมาญะฮ์ อับดูวาอุด และติรมีซียฺ) นอกจากนี้ยังมีหะดีษที่กล่าวถึงการที่ท่านนบีได้กล่าวประณามอย่างเจาะจงต่อการมอบของขวัญแก่เจ้าหน้าที่ผู้เก็บซะกาตและกล่าวประณามโดยรวมถึงการมอบของกำนัลแก่เจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจว่า “เป็นการทรยศต่อทรัพย์สินของรัฐและเป็นการลักขโมยสินทรัพย์ที่ได้มาจากสงคราม(ฆะนะอีมะฮ์)”(รายงานโดยอะหมัด บิน ฮัมบัล และอัลบัยฮะกียฺ) รวมถึงหะดีษที่รายงานว่าท่านนบีได้กริ้วโกรธต่อเจ้าหน้าที่ที่เก็บซะกาตคนหนึ่งที่ไม่รับของขวัญ โดยมีประโยคก่อนหนึ่งความว่า “หากว่าเขาคนนั้นนั่งอยู่เฉยๆที่บ้านพ่อแม่เขา เขาจะได้รับของขวัญเหล่านี้หรือไม่” (รายงานโดยอัลบุคอรี) เป็นการตอกย้ำถึงบริบททางอำนาจหน้าที่ที่ทำให้ของขวัญที่ถูกมอบโดยเสนหานั้นกลายเป็นทรัพย์สินที่ต้องห้ามอย่างชัดเจนตามบทบัญญัติศาสนา (Köse, 2008)

ในมุมมองทางกฎหมายอิสลาม ริชวะฮ์เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ถูกกล่าวถึงในตำราทางฟิกฮ์และสามารถจำแนกความหมายออกเป็นสองระดับ คือริชวะฮ์ในความหมายที่กว้างและริชวะฮ์ในความหมายที่จำกัด ริชวะฮ์ในความหมายที่กว้างคือการรับผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนที่ไม่ชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ใดก็ตามถึงแม้หน้าที่นั้นจะเป็นหน้าที่ในขอบเขตของกฎหมายส่วนบุคคลก็ตาม สำหรับริชวะฮ์ในความหมายที่จำกัดเฉพาะจะหมายถึงการรับผลประโยชน์หรือค่าตอบแทนที่ไม่ชอบธรรมของเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบด้านกิจการสาธารณะเพื่อใช้อำนาจหรือหน้าที่เหล่านั้นไปในทางที่ผิด ตำราทางฟิกฮ์ส่วนใหญ่จึงจะกล่าวถึงเรื่องริชวะฮ์ในหมวดหมู่ว่าด้วยจริยธรรมของผู้พิพากษา(อะตะบูลกอฎียฺ) จึงอาจจะกล่าวโดยรวมว่ากฎหมายอิสลามจะกล่าวถึงเรื่องริชวะฮ์โดยมีผู้พิพากษาเป็นศูนย์กลางของปัญหาเป็นหลัก (Al-Sadr Al-Shahid, 1977) ทำให้นักปราชญ์ทางฟิกฮ์บางส่วนได้นิยามกรอบของริชวะฮ์ไว้เพียงแค่การรับสินบนของผู้พิพากษา ทั้งนี้สามารถเข้าใจได้ว่าการที่ผู้พิพากษาเข้าไปพัวพันกับริชวะฮ์จะทำให้การต่อสู้กับความอยุติธรรมในสังคมนั้นไปเป็นไปได้อย่างยากลำบากเพราะความล้มเหลวของกระบวนการยุติธรรมนั่นเอง

นิยามของแนวคิดริชวะฮ์นี้จึงมีความหมายที่ไม่ได้อยู่ในกรอบของมุมมองทางกฎหมายเพียงเท่านั้น แต่ยังสื่อถึงปรากฏการณ์และกระบวนการทัศนทางความคิดและการปฏิบัติที่บ่งบอกถึงปัญหาเชิงลึกที่บ่อนทำลายสังคมมนุษย์จากภายในตลอดประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาจนกระทั่งปัจจุบัน เพราะว่ารชวะฮ์เป็นสิ่งที่เมื่อใดเริ่มแพร่หลายในสังคมหนึ่งจะนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของโครงสร้างทางระบบที่ค้ำจุนความยุติธรรมที่มีอยู่ซึ่งเป็นต้นตอหลักของสังคมนั้น อีกทั้งยังทำลายความรู้สึกและจิตสำนึกโดยรวมในการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของระดับปัจเจกและระดับสังคม และนำมาซึ่งความเสื่อมสลายของจิตสำนึก

ในความเป็นพี่น้องและความสูญเสียไปของจิตวิญญาณในการให้ความช่วยเหลือและเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวในงานวรรณกรรมอิสลามที่ถูกประพันธ์ขึ้นในด้านการเมือง การปกครองทั้งด้านทฤษฎีและวิถีในการปฏิบัติที่เขียนขึ้นในหัวข้อสิyasiyah หรือการเมือง เช่น งานประพันธ์ ภาษาเปอร์เซียชื่อสิyasiyat namah ของนิซอมุลมุลก์ผู้เป็นอัศรมหาเสนาบดีชื่อดังของจักรวรรดิซัลจุค และ “ริซาละฮ์ ฟิ นิซอมิลมุลก์ วัดเดาะห์” งานเขียนของโคซี เบย์ที่เขียนขึ้นเพื่อถวายแด่สุลต่านมูราตที่สี่ แห่งจักรวรรดิออตโตมันล้วนกล่าวถึงปัญหาของริชวะฮ์และวิธีแก้ไขและป้องกันไว้อย่างละเอียดตามสภาพของยุคสมัยนั้น (Köse, 2008)

ความที่ริชวะฮ์เป็นปัญหาเชิงลึกที่มีความซับซ้อนในระดับกายภาพและระดับจิตใจของสังคมที่มีผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ อีกทั้งยังถูกห้ามและประณามด้วยบทบัญญัติของชะรีอะฮ์ ด้วยบทบาทที่สร้างความสูญเสียทางจิตใจนี้เองริชวะฮ์จึงถูกนับเป็นบาปใหญ่ตามหลักการอิสลามจึงถูกกล่าวถึงอย่างมากมายในตำราทางด้านจริยธรรมอิสลาม (อัศลาเก) หรือตะเศาฟเพื่อ การขัดเกล่าผู้ศรัทธาให้ห่างไกลจากริชวะฮ์ทั้งด้านกายภาพและจิตวิญญาณ (Al-Ghazali, 2005; Al-Zahabi, 2003)

หลังจากที่ได้กล่าวถึงนิยามและแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับริชวะฮ์แล้วในข้างต้น จึงเป็นที่ชัดเจนแล้วที่จะยืนยันอีกครั้งในบทสรุปของริชวะฮ์ส่วนนี้นักปราชญ์อิสลามมีมติเป็นเอกฉันท์ (อิญญ์มาอ์) ว่า ริชวะฮ์เป็นสิ่งที่ต้องห้าม (หะรอม) ตามหลักการอิสลาม ในส่วนบทลงโทษของริชวะฮ์นั้นตามหลักการอิสลามได้จัดให้ริชวะฮ์มีบทลงโทษทางศาสนาคือในชีวิตหลังความตายและทางโลกคือการกำหนดโทษทางกฎหมายไปพร้อมกัน ในส่วนการลงโทษผู้ความผิดเกี่ยวกับริชวะฮ์นั้นนักกฎหมายอิสลามได้จัดแจงการลงโทษผู้กระทำผิดว่าด้วยริชวะฮ์ไว้ในกลุ่มอาญาประเภทตะฮ์ซีรซึ่งจะถูกกำหนดโทษโดยรัฐตามสถานการณ์ที่อาจจะมีโทษหนักหรือเบาเนื่องจากบทบัญญัติของชะรีอะฮ์ไม่ได้ระบุรูปแบบการลงโทษไว้ชัดเจน (Al-Mansur, 1980) สุดท้ายนี้หากพิจารณาจากตำราทางด้านฟิกฮ์ที่กล่าวถึงข้อถกเถียงเกี่ยวกับริชวะฮ์จะเห็นได้ชัดเจนว่านักกฎหมายอิสลามจะพยายามแบ่งแยกความคลุมเครือที่เกิดขึ้นของริชวะฮ์ออกจากการมอบของขวัญทั่วไปเสมอ เนื่องจากริชวะฮ์เป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงตั้งแต่ยุคแรกของประวัติศาสตร์อิสลามแล้วว่าเป็นความผิดบาปที่มักจะแอบแฝงในนามสิ่งที่เป็นที่อนุมัติในรูปแบบของของขวัญนั่นเอง เพราะโดยพื้นฐานแล้วหลักการอิสลามนับว่าการให้ของขวัญเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความรักและความสัมพันธ์ที่มีแบบฉบับจากสุนนะฮ์ของท่านนบีฯ และเป็นสิ่งที่มีการบัญญัติไว้โดยถูกต้องตามชะรีอะฮ์ ดังนั้นริชวะฮ์ในแง่มุมนี้จึงเป็นการอาศัยหลักการที่ต้องด้วยการสร้างความคลุมเครือเพื่อปกปิดสิ่งที่ผิดศีลธรรมและเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการใช้กลโกงเพื่อหลบหลีกกฎหมายที่มีมาช้านานในประวัติศาสตร์

3.2 เงิน ศาสนา และการเลือกตั้ง: จากหลักการสู่ปรากฏการณ์

จากการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ในประเด็นเรื่องความเกี่ยวข้องของเงินหรือทุนในมิติที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับบริบทจะพบว่า เมื่อกล่าวถึงประเด็นการเลือกตั้ง สิ่งหนึ่งที่ผู้คนจะนึกถึงและบางส่วนก็จะพูดออกมาทันทีว่า จะมีการแจกเงินกันอีกแล้ว ย้อนไปไม่กี่ปีก่อนหน้านี้ หัวคะแนนท่านหนึ่งเล่าว่า “การเลือกตั้ง ส.ว. ในช่วงก่อนปี 2550 ผู้สมัครไม่ได้ใช้เงินแจกจ่ายให้ประชาชนเลย เพราะประชาชนมองว่าเขาถูกกลั่นแกล้งเลยต้องช่วย แต่หลังจากนั้นการเลือกตั้งก็ไม่ใช่เช่นเดิม เงินเริ่มเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยเฉพาะในปี 2550” ในขณะที่ผู้ช่วยหาเสียงของนักการเมืองในพื้นที่ชายแดนใต้ท่านหนึ่งกล่าวว่า “เงินได้เข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่ปี 2538 เป็นต้นมา”

ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเล่าผ่านประสบการณ์ของตนเองว่า “เมื่อก่อนการแจกจ่ายสิ่งของให้แก่ประชาชนก่อนเลือกตั้งไม่ผิดกฎหมาย ชาวบ้านที่มาขอของแจกจากนักการเมืองก็จะเป็นผู้นำชุมชน เช่น อิหม่าม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่จะขอสิ่งของที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เช่น ลำโพงหรือเครื่องเสียงสำหรับมัสยิด อุปกรณ์กีฬา เสื้อฟุตบอล และอาวุธปืน โดยกระสุนปืนสำหรับบางกลุ่มเท่านั้นที่จะมาขอจากนักการเมือง ต่อมาการแจกจ่ายสิ่งของกลายเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายเลือกตั้ง นักการเมืองเลยเปลี่ยนเป็นให้ค่าน้ำมันแทน โดยความคิดก็มาจากทีมงานในพื้นที่ช่วยกันคิดให้นักการเมือง ซึ่งทุกคนทุกพรรคก็จะจ่าย ณ ตอนนั้น แต่หากกล่าวถึงการแจกเงินหนักๆ ลักษณะที่ใช้เงินจำนวนมาก เริ่มจากจังหวัดร้อยเอ็ดที่มีนักการเมืองชื่อดังท่านหนึ่งเริ่มใช้คนแรกในประเทศไทยช่วงปี 2521 ส่วนการแจกสิ่งของ คนเริ่มคือนักการเมืองจากจังหวัดลำปาง โดยได้แจกธงเท้าและหนึ่งข้างให้ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งก่อน ถ้าชนะให้มารับอีกข้าง โดยจะเน้นแจกแก่ชาวเขา และในพื้นที่ทุรกันดาร”

ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งยังได้เล่าอีกว่า “ต่อมาการให้ค่าเดินทาง ตลอดจนการขนคนมาลงคะแนนก็กลายเป็นสิ่งผิดกฎหมายเลือกตั้ง นักการเมืองเลยเปลี่ยนเป็นการเหมาจ่าย ณ เวลานั้นแจกจ่ายให้คนละประมาณ 100 บาท เริ่มโดยพรรคการเมืองเก่าแก่พรรคหนึ่งในภาคใต้ ส่งผลให้พรรคอื่นๆ ทำตาม เท่าที่ผู้ให้ข้อมูลจำได้น่าจะประมาณหลังปี 2535 โดย ณ เวลานั้นที่ภาคอีสานเท่าที่ผู้ให้ข้อมูลทราบต้องใช้เงินเท่านั้นจึงจะชนะการเลือกตั้ง ส่วนสามจังหวัดยังใช้สิ่งอื่นๆ ประกอบมากกว่าใช้เงิน เช่น ดูที่ตัวผู้สมัครเป็นหลัก เครือญาติ อิทธิพล ศาสนา ส่วนการใช้เงินที่เริ่มหนักขึ้นจนกลายเป็นธรรมเนียมคือหลังจากมีการกระจายอำนาจ มีการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล หลังจากนั้นมาผู้คนในพื้นที่ชายแดนใต้เริ่มติดใจกับการแจกเงินของนักการเมืองในการเลือกตั้งท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสวนทางกับผู้คนในภาคอีสานที่เงินไม่ค่อยมีผลต่อการตัดสินใจของพวกเขาแล้วในปัจจุบัน ที่หนักไปกว่านั้นก็คือในพื้นที่ชายแดนใต้ พบว่าหลายๆ การแจกเงินลามไปถึงการเลือกตั้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด หลังจากเปลี่ยนที่มาของการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2540”

ปัจจุบันทุนหรือเงินถือเป็นเรื่องที่สำคัญแม้แต่พรรคที่ซูดมการณ์เป็นหลักในพื้นที่ชายแดนใต้ก็ต้องใช้เงินจำนวนมากในการเลือกตั้งที่ผ่านมา โดยผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า “เราเป็นพรรคเล็กๆ มีทุนไม่มาก หลายคนช่วยกันระดมเงิน จำนวนที่ดินบ้าง ยืมบ้าง” ขณะที่ผู้สมัครบางท่านของพรรคที่ซูดมการณ์และผู้สมัครจากพรรคอื่นๆ เชื่อว่าทุนในการขับเคลื่อนของพรรคการเมืองที่ซูดมการณ์เป็นหลักในพื้นที่ชายแดนใต้มาจากอดีตนายกรัฐมนตรีนานหนึ่งซึ่งอาศัยอยู่ในต่างประเทศผ่านเลขาธิการพรรค โดยนักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวว่า “ตอนที่พรรคการเมืองใหม่ในพื้นที่มาชวนผมเข้าร่วมด้วยนั้น...ใจหนึ่งก็อยากเข้าร่วม เพราะเห็นด้วยกับการสร้างพรรคการเมืองของคนในพื้นที่ แต่ประเด็นคือพรรคการเมืองที่มาชวนยืนยันกับตนเองไม่ได้ว่าพรรคไม่ได้เกี่ยวข้องกับอดีตนายกรัฐมนตรีนานดังกล่าว ซึ่งตนเองเคยเคลื่อนไหวประท้วงอดีตนายกรัฐมนตรีนานนั้นมาก่อน หากเข้าไปร่วมงานในพรรคการเมืองดังกล่าวจะไปตอบกับประชาชนที่สนับสนุนตนเองว่าอย่างไร จึงคิดว่าเลือกไปอยู่กับพรรคอื่นดีกว่า”

ผู้สมัครท่านหนึ่งกล่าวว่า “ผมยอมรับว่าเคยชนะการเลือกตั้งเพราะใช้เงินจำนวนมากในการหาเสียง แต่เมื่อมาอยู่พรรคใหม่ทำให้เงินแก่ผู้สมัครน้อยกว่าเงินที่เคยได้รับจากพรรคเก่า วิธีการหาเสียงจึงต้องเปลี่ยนไป แต่เราลงพื้นที่บ่อยจึงไม่เป็นปัญหามากนัก” สอดคล้องกับนักการเมืองอีกท่านหนึ่งที่กล่าวว่า “การเลือกตั้งที่ผ่านมาตนเองได้งบประมาณไม่ถึง 20 ล้านในการหาเสียง ซึ่งน้อยหากเทียบกับที่พรรคเก่าเคยให้ตนเองใช้ในช่วงเลือกตั้ง ผู้สมัครรายอื่นแจกเงิน 1,000 บาท 500 บาท 300 บาท แต่ตนเองให้ 200 บาทเท่านั้น แต่ยังสามารถชนะได้ เพราะประชาชนตั้งใจจะเลือกตนเองอยู่แล้ว ในอดีตตนเองเคยใช้เงินในการเลือกตั้งประมาณ 13 ล้านบาท เอาชนะคนที่ใช้เงิน 80 ล้านบาทได้ เพราะตนเองช่วยคนมาเยอะ คนเลยนึกถึงเราก่อน เพราะเรื่องเงินอย่างที่เราบอกว่าแต่ละเขตใช้ประมาณ 30-40 ล้านบาทถึงจะเอาอยู่ แต่ก็อย่างที่บอกอีกว่าบางคนใช้เงินเยอะแล้วก็ยังแพ้”

ในขณะที่พรรคใหญ่อื่นๆ ก็ใช้ทุนในการหาเสียงด้วยเงินจำนวนมากไม่ต่างกัน อย่างที่นักการเมืองข้างต้นกล่าวถึงประเด็นที่ว่า ผู้สมัครบางคนให้ 1,000 บาท 500 บาท 300 บาท หรือ 200 บาท ยกเว้นบางพรรคหรือบางเขตของบางพรรคที่ทุนไม่ได้มาตามที่ตกลงกันไว้ในช่วงไกลวันเลือกตั้ง กรณีที่น่าสนใจคือ ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเล่าว่า “นายทุนในภาคใต้ของพรรคใช้เงินกว่า 500 ล้านบาทในการเลือกตั้งที่ผ่านมา เฉพาะในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ละเขตใช้เงินประมาณ 10-30 ล้านบาทต่อเขต” ขณะเดียวกัน ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า “พวกเราได้ทุนจากพรรคการเมืองหนึ่ง ซึ่งถือเป็นเงินจำนวนมากสำหรับพวกเรา...ปรากฏว่าก่อนวันเลือกตั้งนายทุนไม่ได้ให้เงินตามที่คุยกันไว้ เราต้องหลบไปที่อื่น ส่วนคะแนนเสียงก็ทำให้ผู้สมัครของพรรคอื่น”

การเลือกตั้งที่ผ่านมาถือได้ว่ามีผู้สมัครจำนวนมากที่สุด โดยอดีตผู้สมัครท่านหนึ่งกล่าวว่า “หลายคนที่มีสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในครั้งนี้ไม่คิดว่าจะชนะหรือได้เป็น ส.ส. หรือแค่ต้องการทุนสนับสนุนจากพรรคการเมือง โดยที่หากพรรคให้เงินมาเต็มจำนวน 1.5 ล้านบาทบางคนก็ตั้งใจจะเก็บไว้ 7-8 แสนบาท แต่การเลือกตั้งที่ผ่านมา หลายพรรคให้แค่ก้อนเล็กๆ ก้อนแรกแล้วก็หายไปเลย”

ประเด็นการแจกเงินให้ประชาชนก่อนการเลือกตั้งเป็นที่ถกเถียงในหมู่คนรุ่นใหม่ในพื้นที่พอสมควร โดยเฉพาะคนที่ชอบและเชียร์พรรคอนาคตใหม่ เพราะพวกเขาสามารถพูดได้อย่างเต็มปากว่าพรรคอนาคตใหม่ไม่มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงอย่างแน่นอน ในขณะที่นักการเมืองบางท่านเล่าว่า “เราที่เป็นผู้สมัครเอาเงินก้อนหนึ่งไปให้ห้วคะแนน โดยไม่ได้บอกว่าให้เขาไปจ่ายต่อหัวให้ชาวบ้าน แต่เราเอาไปให้เขาทำงาน เขาทำงานให้เรา เราก็จ่ายค่าน้ำมันรถ ค่ากิน ค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทน ก็ถือเป็นเรื่องปกติของการทำงาน โดยเรื่องทุนสำหรับการเลือกตั้ง เคยมีคนนัดตนเองแล้วเอาเงินล้านหนึ่งมาให้ เขาให้มาเปล่าๆ เลย ไม่ได้ต้องการสิ่งตอบแทนใดๆ เพราะคนที่ให้อยากสนับสนุนคนดีได้เข้าสู่อำนาจหน้าที่ที่จะสามารถช่วยเหลือประชาชนได้ เราก็ออบเอาไปให้ห้วคะแนนได้ทำงาน” ผู้สมัครบางคนบอกว่า “บางครั้งเราไม่ทันได้จับเงินที่นายทุนเอามาให้ ห้วคะแนนเอาไปแจกจ่ายหมด”

นักการเมืองบางท่านอธิบายใกล้เคียงกันในประเด็นนี้ว่าไม่ใช่ นักการเมืองอยากที่จะแจกเงินให้กับประชาชน เพราะระหว่างเงินออกจากกระเป๋ากับเงินยังอยู่ในกระเป๋า นักการเมืองทุกคนย่อมเลือกที่จะเก็บเงินไว้กับตัวเองอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าหากไม่มีการแจกเงินก่อนเลือกตั้งก็จะมีโอกาสชนะการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตได้เลย ซึ่งพวกเขามองว่าหากไม่มีโอกาสชนะแล้วจะลงสมัครแข่งขันไปเพื่อเหตุอันใด พวกเขาจึงถึงประโยคที่ว่า “เงินไม่มาก ไม่เป็น” นักการเมืองบางท่านสะท้อนว่า เขายังจะต้องให้เงินกับประชาชน แม้ว่าคนๆ นั้นตัดสินใจจะเลือกตัวเขาไว้แล้วก็ตาม โดยให้เพียงห้าสิบบาทก็ยอมกาให้แล้ว ซึ่งเขามองว่าประชาชนจะดูว่านักการเมืองมีน้ำใจหรือไม่ หากเพียงแค่ 50 บาท, 100 บาท, 300 บาท, 500 บาท ฯลฯ ยังให้ไม่ได้ เขาคิดว่าประชาชนก็จะมองว่านักการเมืองคนนั้นก็พึ่งไม่ได้ในอนาคต ส่งผลให้เขาเองก็จำเป็นที่จะต้องแจกเงินก่อนเลือกตั้ง แม้ผู้คนบางส่วนจะมองว่าด้วยจำนวนที่น้อยนิดขนาดนั้นถือเป็นการดูถูกประชาชนหรือไม่ แต่ในมุมนั้นที่เต็มใจรับและคนที่จำเป็นต้องให้หาได้คิดเช่นนั้นไม่

จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยเฉพาะในการเลือกตั้งปี 2562 ที่ผ่านมา ที่กล่าวถึงเรื่องการใช้เงินสำหรับการขับเคลื่อนงานการเมืองตามข้อมูลข้างต้น ยังพบปรากฏการณ์การถกเถียงเรื่องความเหมาะสมและความถูกต้องสำหรับผู้ให้และผู้รับเงินในช่วงก่อนการเลือกตั้งอยู่ไม่น้อย ปรากฏการณ์หนึ่งที่น่าสนใจคือเมื่อย้อนไปดูคุตบะห์สุดท้ายก่อนวันเลือกตั้ง ซึ่งมีสยิดจำนวนมากได้อ่านคุตบะห์ที่มีเนื้อหาเดียวกันหรือคล้ายๆ กัน โดยประเด็นเรื่องการรับเงินจากผู้สมัครเลือกตั้งถูกระบุว่าเป็นสิ่งฮารอมหรือเป็นข้อห้ามตามหลักการศาสนาอิสลาม ข้อถกเถียงจึงเกิดขึ้นเมื่อบนเวทีปราศรัยหรือการบรรยายบอกว่าฮารอมหรือต้องห้าม แต่เหตุใดห้วคะแนนของพรรคต่างๆ จึงยังคงมีการแจกเงินก่อนการเลือกตั้ง โดยเฉพาะห้วคะแนนบางท่านยังพบว่าเป็นผู้นำศาสนาอีกด้วย

จากการเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้พบว่า ผู้นำศาสนาในพื้นที่ตอบไม่ตรงกัน กล่าวคือ ผู้นำศาสนาสองท่านที่มีมวลชนในพื้นที่ติดตามเป็นจำนวนมากและเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติมีความเห็นที่ใกล้เคียงกันว่า เราต้องดูนิยามก่อนว่าริชเวธคืออะไร แล้วการให้เงินก่อนเลือกตั้งของนักการเมืองเป็นริชเวธหรือไม่ หากเป็นริชเวธจะต้องหมายถึงการจ่ายเงินเพื่อนำสิทธิของผู้อื่นให้มาอยู่กับเรา แต่การ

เลือกตั้งประชาชนมีอิสระในคุหา ไม่มีใครแย่งสิทธิตรงนั้นไปได้ ผู้รับอาจะจะไม่เลือกทำตามในสิ่งที่ผู้มอบบอกก็ได้ ขณะเดียวกันการให้ก่อนเลือกตั้งผู้รับไม่ได้ขอ แต่ผู้ให้มอบเงินให้เอง เมื่อมีคนมาบริจาคเงินให้เรา ดังนั้น เราจึงควรรับด้วยซ้ำไป ถ้ามองในแง่นี้การให้เงินก่อนการเลือกตั้งอาจไม่ได้มองเป็นริชชะฮ์ ในขณะที่ ผู้นำศาสนาอาวุโสท่านหนึ่ง กล่าวว่า การให้เงินก่อนเลือกตั้งเป็นริชชะฮ์แน่นอน และริชชะฮ์คือผิดหลักการอิสลาม ไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ส่วนผู้นำศาสนาที่เคยผ่านสนามการเลือกตั้งและเคยเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรมาก่อนท่านหนึ่งก็ได้อธิบายว่า เรื่องริชชะฮ์เป็นเรื่องของฟิคว์หรือกฎหมายอิสลาม ในส่วนของการจัดลำดับความสำคัญ กล่าวคือ เรื่องริชชะฮ์ผิดหลักการศาสนาอิสลามอยู่แล้ว ไม่มีใครกล้าปฏิเสธข้อนี้ได้ แต่ในบางสถานการณ์เราอาจจะต้องยอมเสียสละทำบาป เพื่อสกดไม่ให้คนไม่ดีเข้าไปสู่อำนาจซึ่งจะส่งผลเสียหายต่อสังคมในภาพรวมมากกว่า

ขณะเดียวกัน เมื่อมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ต่อผู้นำศาสนาหรือผู้รู้ที่อธิบายว่าสามารถรับเงินที่นักการเมืองมาแจกก่อนการเลือกตั้งได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกระแสในโลกออนไลน์โดยเฉพาะจากคนรุ่นใหม่ที่มีอาจรับได้กับชุดอธิบายของผู้รู้ที่สามารถรับเงินจากนักการเมืองได้ จนมีผู้รู้รุ่นใหม่ ๆ ที่มีชื่อเสียงในโลกออนไลน์ ซึ่งก็เป็นลูกศิษย์ของผู้รู้อาวุโสได้มีการจัดวงพูดคุยและเผยแพร่คลิปวิดีโอในโลกออนไลน์ โดยอธิบายว่าไม่มีผู้รู้ท่านไหนเลยในพื้นที่ชายแดนใต้ที่อธิบายว่าริชชะฮ์รับได้ รับแล้วจะไม่บาป แต่ที่คนเข้าใจว่ารับได้คือฟังสิ่งที่ผู้รู้อธิบายและตีความเข้าใจตัวเองว่ารับได้ ทั้งที่ผู้รู้พูดชัดเจนว่าริชชะฮ์บาป รับไม่ได้ แต่ที่สามารถรับได้คือเงินกรณีอื่นๆ พร้อมกับอธิบายว่าการแจกเงินในลักษณะต่างๆ เรียกว่าอะไรได้บ้าง ซึ่งจากการอธิบายของผู้รู้รุ่นใหม่ทำให้เข้าใจได้ว่าการแจกเงินก่อนการเลือกตั้งเข้าข่ายริชชะฮ์ตามคำอธิบายที่ผู้รู้รุ่นใหม่ได้อธิบายในคลิปวิดีโอดังกล่าว

การเลือกตั้งในปี 2562 ที่ผ่านมา พบว่า “เงิน” ยังเป็นปัจจัยสำคัญ แต่ไม่ใช่ปัจจัยสำคัญที่สุด เพราะเงินจำนวน 200 บาท สามารถเอาชนะเงิน 1,000 บาทได้ หรือในบางหน่วยเลือกตั้งแม้ว่ามีผู้สมัครที่ไม่แจกเงินเลยสักบาทก็ยังสามารถเอาชนะผู้สมัครที่แจกเงินหลักพันบาทด้วยคะแนนท่วมท้น โดยเฉพาะในหน่วยเลือกตั้งที่มีคนรุ่นใหม่จำนวนมากอย่างบริเวณใกล้เคียงเขตมหาวิทยาลัย ทว่าก็ขณะเพียงไม่กี่หน่วยเลือกตั้งเท่านั้น แต่ยังแพ้ต่อผู้สมัครที่แจกเงินหากรวมคะแนนในระดับเขตเลือกตั้งทั้งหมด อย่างไรก็ตามพอจะวิเคราะห์ได้ว่าการเลือกตั้งในอนาคตอาจมีความเป็นไปได้ที่เงินอาจไม่ใช่ปัจจัยในการกำหนดว่าใครจะแพ้หรือชนะก็เป็นได้ แต่ไม่ว่าในอนาคตจะมีปัจจัยใดมาเป็นการต่างตอบแทนในเรื่องการเมืองหรือการเลือกตั้ง หรือเป็นแนวทางเพื่อให้ได้เข้าสู่พื้นที่ทางการเมืองระดับชาติ หรือกระทั่งระดับท้องถิ่นก็ตาม “หลักการของศาสนาอิสลาม” จะถูกหยิบยกมาเพื่ออธิบายสิ่งเหล่านั้นอย่างแน่นอน

งานวิจัยเกี่ยวกับการเมืองการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนใต้ของเอกรินทร์ ต่วนศิริ (2563) มีผลการศึกษาที่น่าสนใจ กล่าวคือ “แม้การซื้อเสียงจะปรากฏให้เห็นโดยทั่วไปในพื้นที่ในการเลือกตั้งทุกระดับจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติอย่างหนึ่งในการเลือกตั้งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนจะต้องกระทำ แต่การซื้อเสียงในพื้นที่ต้องมีความหมายมากกว่าการจ่ายเงินจ้างชาวบ้านให้ไปกาคะแนน

เสี่ยงให้ตนอย่างแน่นอน เพราะว่ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งในพื้นที่จำนวนมากที่ทุ่มเงินซื้อเสียงมากกว่าคู่แข่งแต่กลับประสบกับความพ่ายแพ้ นั่นมีความหมายว่าเงินอย่างเดียวไม่สามารถที่จะชนะการเลือกตั้งได้”

ทั้งนี้ งานศึกษาชิ้นนี้พบว่าไม่ใช่ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนจะซื้อสิทธิ์ขายเสียง เพราะในการเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่ผ่านมา มีผู้สมัครจำนวนไม่น้อยที่ไม่ได้มีการซื้อเสียงแต่อย่างใด ใช้เพียงแค่การหาเสียงธรรมดาทั่วไป แต่พวกเขาเหล่านั้นก็พ่ายแพ้ต่อผู้ที่ใช้เงินซื้อเสียง ดังที่นักการเมืองผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า “ตอนสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. ล่าสุด เขาได้คะแนนหลักสิบเท่านั้น ในขณะที่การเลือกตั้งท้องถิ่นล่าสุด เขาเองก็ได้สมัครรับเลือกตั้ง และได้คะแนนหลักพัน แม้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งท้องถิ่นในเขตที่ตนเองสมัครจะมีจำนวนน้อยกว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งในระดับชาติที่เขาสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. หลายเท่า แต่จำนวนคะแนนในการเลือกตั้งที่ได้ในระดับท้องถิ่นกลับมีมากกว่าในระดับชาติหลายเท่า ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขาใช้เงินในการซื้อเสียงในระดับท้องถิ่น แต่ก็ยังไม่ได้รับการเลือกตั้งเข้าสู่สภาท้องถิ่นได้ เนื่องจากเขาใช้เงินน้อยกว่าผู้สมัครรายอื่นที่สามารถเข้าสู่สภาท้องถิ่นได้ และเขาใช้เงินช้ากว่าคนอื่น กล่าวคือ เมื่อชาวบ้านรับเงินของผู้สมัครจนครบจำนวนหรือครบไคว่ด้าที่เขาสามารถลงคะแนนให้ได้แล้ว ชาวบ้านคนดังกล่าวก็จะไม่รับเงินจากผู้สมัครรายอื่นๆ อีก”

การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี 2562 ที่ผ่านมายังมีอีกประเด็นที่น่าสนใจ กล่าวคือ แกนนนำและสมาชิกบางคนของขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชปาตานีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งด้วย โดยทำหน้าที่ไม่ต่างจากหัวคะแนน คือการรับเงินก้อนโตมาจากนายทุนของพรรคการเมืองหนึ่ง แล้วนัดมวลชนมาประชุมหารือพร้อมให้เงินค่าเดินทางหรือค่าเสียเวลาทั้งในพื้นที่ชายแดนใต้และในประเทศเพื่อนบ้าน แม้จะมีข้อต่อรองกับพรรคการเมืองซึ่งเป็นผลประโยชน์ของชาวมลายูมุสลิมในภาพรวม แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ถึงเรื่องผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงิน เพราะหลังจากที่สมาชิกของขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชปาตานีบางท่านได้เสนอขอทุนเพิ่มก่อนการเลือกตั้งซึ่งเป็นเงินจำนวนมาก จนนายทุนของพรรคตัดสินใจที่จะไม่ให้เพราะคิดว่าน่าจะไม่สามารถทำคะแนนได้ตามที่พรรคต้องการและเสนอขอเงินจำนวนมากจนเกินไป เสมือนตั้งใจจะหลอกเอาเงินไปใช้ โดยผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งเล่าว่า “นายทุนของพรรคได้เกิดคำถามขึ้นมาว่าสรุปแล้วคนญะเหวหรือขบวนการฯ เขาต่อสู้ที่ผ่านมาโดยอ้างว่าเป็นการเสียสละไม่มีเรื่องของผลประโยชน์ใดๆ เหตุใดเรื่องนี้เห็นได้ชัดถึงผลประโยชน์ที่พวกเขาต้องการ” ขณะที่แกนนำของทุกขบวนการต่อสู้ฯ ปฏิเสธว่าการที่มีสมาชิกของขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชปาตานีโดยเฉพาะสมาชิกของ BRN ที่เขาไปมีส่วนร่วมกับการเลือกตั้งในครั้งนั้น กระทำโดยปัจเจกบุคคลไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ กับขบวนการต่อสู้ต่างๆ เพราะขบวนการต่อสู้เพื่อเอกราชปาตานีทุกกลุ่มหรือทุกพรรคยืนยันทันมาโดยตลอดว่าพวกเขาปฏิเสธการต่อสู้ในระบบรัฐสภาของไทย

นอกจากนี้ยังมีอีกสองความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ คือ ในช่วงปลายปี 2563 มีกลุ่มภาคประชาสังคมและนักวิชาการในพื้นที่ชายแดนใต้และในพื้นที่อื่นๆ ด้วยบางส่วนกว่า 250 คน ได้ส่งจดหมายเปิดผนึกไปยังจุฬาราชมนตรี ประธานสภาอูลามาอฟาฎอนีย์ดาร์อุสสลาม ประธานสมาพันธ์

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้ และประธานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดสงขลา และจังหวัดสตูล เพื่อขอให้มีการวินิจฉัยประเด็นปัญหา การซื้อสิทธิขายเสียง แต่จนถึงปัจจุบันก็ยังไม่ได้รับคำตอบจากทั้ง 8 องค์กรข้างต้น โดยมีเพียงแค่ความ พยายามในการสื่อสารว่าเคยมีนักวิชาการจากสำนักจุฬาราชมนตรีเคยเขียนคุตบะห์เรื่องที่เกี่ยวข้อง กับหัวข้อมานะห์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเคยมีการเผยแพร่หนังสือเรื่องอิสลามกับการสรรหาผู้นำ และการเลือกตั้ง ซึ่งมีเนื้อหาที่ระบุว่าริชชะฮ์เป็นสิ่งต้องห้าม แต่กลุ่มคนที่ส่งจดหมายเปิดผนึกก็ยังคง รอคำตอบอย่างเป็นทางการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ขณะที่อีกหนึ่งความเคลื่อนไหวที่น่าสนใจ คือ ในช่วงของการเลือกตั้งท้องถิ่นในพื้นที่ชายแดนใต้เมื่อปี พ.ศ. 2564 ที่ผ่านมา เริ่มมีกลุ่มภาคประชาสังคม หรือภาคประชาชนที่เป็นการรวมกลุ่มของคนหลายช่วงวัยและหลากหลายสำนักคิดในทางศาสนา มารวมตัวกัน พร้อมประกาศเจตนารมณ์ในเรื่องของการเมืองสีขาว โดยหนึ่งในข้อเรียกร้องคือการเลือก ตั้งที่สะอาดปลอดในเรื่องของริชชะฮ์หรือการซื้อสิทธิขายเสียง แต่ก็ยังเป็นเพียงแค่กลุ่มเล็กๆ เท่านั้น มีอาจสร้างความเปลี่ยนแปลงในภาพรวมของสังคมชายแดนใต้ได้ ทว่าก็ถือเป็นก้าวแรกของการรวมกลุ่ม และออกมาเรียกร้องให้สาธารณชนร่วมมือกันเพื่อขจัดสิ่งที่ไม่ควรเป็นเรื่องปกติแต่ถูกทำให้เป็นเรื่อง ปกติอย่างเช่นเรื่องของริชชะฮ์หรือการซื้อสิทธิขายเสียง

4. อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

แม้ว่าหลักการศาสนาอิสลามซึ่งเป็นฐานคิดหลักที่นำมาใช้ในการอธิบายถึงวิธีการปฏิบัติในแง่มุม ต่างๆ ของการใช้ชีวิตมุสลิมที่รวมถึงมิติทางการเมืองด้วยจะมีข้อตัดสินที่ชัดเจนถึงการมองว่าริชชะฮ์ เป็นสิ่งที่ผิดหลักการ เช่นเดียวกับหลักคิดสากลที่มองว่าการให้และรับสินบน สลینน้ำใจ ก่อนการเลือก ตั้งนับว่าเป็นการซื้อสิทธิขายเสียงซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรมและไม่เป็นอิสระ มีผล ประโยชน์แอบแฝง อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งในพื้นที่ชายแดนใต้ในรอบหลายปีที่ผ่านมาพบว่าเงินหรือ ค่าน้ำชายังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดผลแพ้ชนะของการเลือกตั้งในแต่ละเขต แม้ว่าจะมีปัจจัย อื่นๆ ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลการเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง พรรคการเมือง นโยบาย เทคนิคต่างๆ ในการหาเสียง/การปราศรัยที่ใช้ประเด็นชี้นำประชาชน เช่น ประเด็นหลักการอิสลาม มลายูมุสลิม ชาตินิยม ประชานิยม ผู้หญิง เยาวชน เป็นต้น แต่จากการเก็บข้อมูลพบว่าแทบจะไม่มี นักการเมืองเขตไหนเลยที่ปฏิเสธว่าการจะชนะการเลือกตั้งได้ไม่จำเป็นต้องใช้เงินในช่วงของการหา เสียงก่อนการเลือกตั้ง แม้ว่าจะมีความต่างที่จำนวนมากน้อยของเงิน และที่สำคัญไม่สามารถให้ข้อสรุป ได้ว่าการให้เงินจำนวนที่มากกว่าจะได้รับชัยชนะเสมอไปได้ด้วยเช่นกัน ขณะเดียวกันก็มีคนที่พยายาม วิเคราะห์และอธิบายว่าเงินไม่ได้มีผลต่อคะแนนเสียงใดๆ ซึ่งความเห็นดังกล่าวนี้อาจจะคล้ายๆ กรณี ผู้ที่มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งและผู้ที่มีหน้าดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยที่มักจะมีการแถลงว่าไม่พบการ ซื้อสิทธิขายเสียงหรือพบในเปอร์เซ็นต์ที่น้อยมากๆ

เมื่อปรากฏการณ์การซื้อสิทธิขายเสียงกลายเป็นวิถีปฏิบัติ หลักการศาสนาจึงถูกนำมาอธิบายถึงความชอบธรรมในการแจกเงินแก่ประชาชนก่อนการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นความจำเป็นที่คนดีจะต้องสกัดไม่ให้คนไม่ดีได้เข้าสู่อำนาจ เพราะหากคนไม่ดีได้เข้าสู่อำนาจจะสร้างความเสียหายแก่สังคมหรือประชาชนมากกว่าการแจกเงินของคนดีก่อนการเลือกตั้ง ซึ่งตัวนักการเมืองมองว่าเป็นความผิดส่วนตัวที่เขาจะรับไว้เองดีกว่าปล่อยให้คนไม่ดีได้เข้าสู่อำนาจและสร้างความเสียหายต่อสังคมในภาพรวม หรือมีความพยายามที่จะอธิบายถึงนิยามของริชวะฮ์ ว่าจริงๆ แล้วการแจกเงินก่อนการเลือกตั้งยังไม่เข้าข่ายริชวะฮ์ เพราะถือเป็นสินน้ำใจไม่ได้เป็นการซื้อเสียงแต่อย่างใด หรือบางส่วนจะเรียกว่าค่าน้ำชา ค่าน้ำมันรถ หรือค่าเสียเวลา ฯลฯ หรือมีความพยายามใช้คำที่เป็นทางการอย่าง ฮิบะห์ (ให้โดยเสน่หา) ซอดาเกาะฮฺ (เงินบริจาค) หรือฮาดีเยาะฮฺ (ของขวัญ) แม้ว่าจะมีความพยายามในการใช้ศาสนาอธิบายถึงความชอบธรรมในการให้เงินแก่ประชาชนก่อนการเลือกตั้ง แต่ทว่าในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งนั้นพบว่าเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมาย นอกจากนั้นยังเป็นประเด็นที่ไม่สามารถยอมรับได้ในหลักการสากล ขณะเดียวกันแม้ว่าในตัวบทของหลักการอิสลามจะไม่ใช่ที่อนุญาต แต่ในการปฏิบัติจริงมักจะมีการ “เลี้ยวบาลี” เพื่ออ้างความชอบธรรมของการจ่ายริชวะฮ์อยู่จนเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปในสังคม ด้วยหลักคิดที่ว่าหากสามารถเข้าสู่พื้นที่การเมืองได้แล้วจะเป็นประโยชน์มากกว่า ประกอบกับค่านิยมทั่วไปในสังคมยังให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ด้วยเช่นกัน

การให้คำอธิบายต่อประเด็นนี้ผู้รู้ที่มีความใกล้ชิดหรือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับนักการเมืองมุสลิมก็มีแนวโน้มที่จะอธิบายว่าเงินที่ไม่ใช่ริชวะฮ์ แต่จะเข้าข่ายนิยามอื่นๆ เช่นเดียวกับผู้รู้ที่มีมวลชนจำนวนมากและรู้ว่ามวลชนจำนวนมากไม่น้อยก็รับเงินจากนักการเมืองก็จะอธิบายใกล้เคียงกัน ในขณะที่ผู้รู้ที่ผ่านสนามเลือกตั้งโดยตรงก็จะอธิบายถึงความจำเป็นในการให้เงินแก่ประชาชนก่อนมีการเลือกตั้ง ส่วนผู้รู้ที่อธิบายอย่างตรงไปตรงมาในเรื่องของริชวะฮ์ก็มักจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมือง และไม่ได้มีมวลชนหรือแฟนคลับจำนวนมาก ตลอดจนไม่ได้คิดว่าผู้ฟังจะวิจารณ์ว่าอะไร ทว่าจะยึดหลักการที่ถูกต้องเป็นที่ตั้ง การให้ค่านิยมต่อปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าการมองเจตนาของการให้เงินก่อนการเลือกตั้งและเจตนาของผู้รับมักจะถูกนำมาใช้เพื่อสร้างความชอบธรรมของวิถีปฏิบัติที่ตามกรอบกฎหมายหลักสากลหรือกระทั่งหลักการศาสนาอิสลามตามค่านิยมของผู้รู้ศาสนา บางส่วนเองก็ล้วนแล้วแต่จะมองว่าเป็นการซื้อสิทธิขายเสียงทั้งสิ้น ในขณะเดียวกันก็มีผู้รู้จำนวนไม่น้อยเลือกที่จะเงียบในประเด็นริชวะฮ์ ทั้งที่โดยปกติแล้วก็มักจะทำหน้าที่เชิญชวนผู้คนมาสู่ความดีและห้ามปรามในเรื่องของความชั่ว

ขณะเดียวกันทั้งผู้รู้บางส่วนและนักการเมืองที่มีอุดมการณ์บางส่วนเองก็พยายามจะอธิบายว่าการแจกเงินก่อนการเลือกตั้งไม่เข้าข่ายนิยามของริชวะฮ์ตามหลักการของศาสนาอิสลาม เพราะหากจะเข้าข่ายริชวะฮ์ก็น่าจะเป็นในเรื่องของกฎหมายมากกว่า ไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดกฎหมายแต่กลับไปใช้เงินแทรกแซงเพื่อให้ตนเองไม่มีความผิด เหล่านี้มากกว่าที่จะเข้าข่ายริชวะฮ์ ทั้งนี้ ในช่วงเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมาก็มีนักการเมืองทั้งที่มาจากสายผู้นำศาสนาและมาจากสายผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ชายแดนใต้เคย

ใช้เงินเพื่อไม่ให้ตนเองถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองหลังจากที่มีการร้องเรียนร้องเรื่องการซื้อเสียง ซึ่งประเด็นนี้ก็ยากที่จะอธิบายว่าไม่เข้าข่ายริชเชอ

ผลกระทบจากการซื้อสิทธิ์ขายเสียงไม่ได้มีเพียงแค่การคอร์รัปชันที่นักการเมืองได้ลงทุนเมื่อช่วงเวลาหาเสียงและเข้าไปกอบโกยผลประโยชน์เมื่อได้รับเลือกตั้งเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่แล้วเท่านั้น แต่ยังส่งผลเสียต่อภาพรวมของสังคมด้วย ไม่ว่าจะเป็นการที่นักการเมืองจะต้องมอบตำแหน่งสำคัญให้กับนายทุนและให้โครงการต่างๆ แก่นายทุนเป็นการตอบแทน ส่งผลให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้ประกอบการอื่นๆ ที่สนใจยื่นประมูลโครงการต่างๆ ตามขั้นตอนปกติ หรือการเลือกพวกพ้องเข้าสู่ตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ สภาพสังคมที่ไม่สามารถพัฒนาได้เท่าที่ควร หรือการที่คนดีมีความสามารถแต่ไม่ได้มีเงินจำนวนมากพอที่จะเข้าสู่สนามการเมืองการเลือกตั้งได้ก็ถอยห่างออกไปจากสนามการเมือง ทั้งที่ควรเป็นพื้นที่ที่คนมีความสามารถควรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมตลอดจนพัฒนาบ้านเมือง หรือผลกระทบโดยตรงในวันเลือกตั้ง เช่น ผู้ประกอบการบางแห่งจำเป็นต้องปิดร้านเนื่องจากลูกจ้างขอลากลับไปเลือกตั้ง ซึ่งการกลับไปเลือกตั้งจะได้เงินหลายเท่า หากเทียบกับการมาทำงานและรับค่าจ้างรายวัน หรือบางผู้ประกอบการเลือกที่เปิดร้านแค่ครึ่งวันเพื่อที่จะให้ลูกจ้างได้กลับไปเลือกตั้งและไม่ต้องปิดร้าน ทั้งที่วันอาทิตย์มักจะเป็นวันที่หลายร้านจะมียอดขายมากกว่าวันอื่นๆ เหล่านี้เป็นต้น

ถึงที่สุดแล้วประเด็นริชเชอที่กลายเป็นค่านิยมทั่วไปในสังคมชายแดนใต้ นอกจากที่เราจะต้องตั้งคำถามต่อผู้รู้ว่าเหตุใดถึงยังปล่อยให้เรื่องนี้ยังคงเป็นข้อถกเถียง ทั้งที่ควรจะมีบรรทัดฐานที่ชัดเจนสำหรับประเด็นนี้ได้แล้ว หรือการตั้งคำถามต่อนักการเมืองถึงการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรมว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้ ในมุมมองของนักการเมืองเองต่างก็ยอมรับว่าไม่ได้ต้องการใช้เงินเพื่อที่จะชนะการเลือกตั้ง หากหากไม่ใช้เงินก็ไม่มีโอกาสที่จะชนะการเลือกตั้งได้ ซึ่งก็อาจจะต้องย้อนไปตั้งคำถามถึงการเมืองที่ดีและมีศักดิ์ศรีในมุมมองของประชาชนมลายูมุสลิมชายแดนใต้/ปาตานีด้วยว่าเป็นเช่นไร เพราะท้ายที่สุดแล้วผู้ที่ชนะการเลือกตั้งก็เป็นภาพสะท้อนของประชาชนเอง แต่สิ่งที่น่าสนใจก็คือความคาดหวังของการเมืองแบบใหม่ของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่จะโงนลงสู่สนามการเมืองการเลือกตั้งด้วยการไม่ใช้เงิน แม้ว่า จะพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งที่ผ่านๆ มา แต่ก็พบว่าเริ่มปรากฏให้เห็นทางเลือกของการเมืองแบบใหม่ให้เป็นทางเลือกของสังคมมลายูมุสลิมในอนาคตต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ตันแคน แม็กคาร์โก. (2555). *ฉีกแผ่นดิน อิสลามและปัญหาความชอบธรรมในภาคใต้ ประเทศไทย*. [Tearing apart the land: Islam and legitimacy in Southern Thailand] (ณัฐธยาน์ วันอรุณวงศ์, แปล). กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- บุษอริ ยีหะมะ. (2562). การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562: จังหวัดสงขลา. สถาบันพระปกเกล้า.
- พาห์เรนน์ นิยมเดชา. (2563). คู่กับ ‘รอมฎอน ปันจอร์’ ผู้ชวนเข้าซื้อถึงสำนักจุฬาฯ วินิจฉัยเรื่อง ชื่อสิทธิ์ ขายเสียง. ประชาไท. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2563 จาก <https://prachatai.com/journal/2020/12/90956>
- ยาสมิน ชัตตาร และอิมรอน ซาเหาะ (2563). พื้นที่ทางการเมืองแบบเป็นทางการของผู้หญิงมลายูมุสลิมชายแดนใต้: บทบาท โอกาส และข้อท้าทาย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
- สามารถ ทองเผื่อ และเอกรินทร์ ต่วนศิริ. (2562). การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562: จังหวัดปัตตานี. สถาบันพระปกเกล้า.
- อสม่า มังกรชัย. (2555). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์โครงสร้างชนชั้นนำและทัศนะของชนชั้นนำมลายูสามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นแบบพิเศษ. ปัตตานี: สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้.
- อิมรอน ซาเหาะ และยาสมิน ชัตตาร. (2563). พลวัตการเคลื่อนไหวของนักการเมืองมลายูมุสลิมท่ามกลางความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนใต้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
- อิมรอน ซาเหาะ. (2558). แนวคิดอิสลามการเมืองและสันติภาพของพรรคการเมืองมุสลิมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- เอกรินทร์ ต่วนศิริ. (2563). การเมืองการเลือกตั้งของนักการเมืองท้องถิ่นชายแดนใต้ท่ามกลางบริบทความรุนแรง. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2563), 31(1), 17-28.

ภาษาอังกฤษ

- Al-Sadr Al-Shahid, Husam Al-Din Omar b. Abdulaziz b. Maza Al-Bukhari. (1977), *Sharh Al-Adab Al-Qadi li Al-Khassaf*, Matbaa Al-Irshad, Baghdad.
- Al-Zamakhshari. (1989), *Asas Al-Balagha*. (1 ed.). Dar Al-Kutub Al-Ilmiyya
- Ibn Jarir, Al-Tabari. (1999), *Tafsir Al-Tabari*. (1 ed.). Dar Hajr

Al-Zahabi. (n.d.), *Al-Kabair*. Dar Ihya Al-Turath Al-Arabi

Al-Ghazali. (2005), *Ihya Ulum Al-Din*. (1 ed.) Dar Ibn Hazm

Köse, S. (2008), “Rüşvet” *TDV İslam Ansiklopedisi. Volume (35)*, 303-306

Malik b. Anas. (1985), *Al-Muwatta*, Dar Ihya Al-Turath Al-Arabi, Beirut.

Utarasint, D. (2018). *Voices and Votes Amid Violence: Power and Electoral Accountability in Thailand’s Deep South*. Doctoral Thesis, The Australian National University.